

Joan García Oliver 1902-1980 (biografia)

Agustín Guillamón

2016

Destacadíssim militant anarcosindicalista. Cambrer de professió. Va néixer a Reus el 19 de gener de 1902, en el si d'una família nombrosa i molt pobra. El seu pare, Josep García Alba, de Xàtiva, era paleta; la seva mare, Antònia Oliver Figueres, camperola. Tots dos treballaven 11 hores diàries com a peons tèxtils al Vapor Nou de Reus. Tot just va cursar estudis de primària. Als set anys va sentir una frase a uns obrers insurrectes que el va impressionar vivament: No es pot amb l'exèrcit !

Es va iniciar en les lluites socials en la seva comarca natal. El 1917 va marxar a Barcelona, on va entrar en contacte amb el medi obrer i anarquista. Després de romandre durant uns mesos afiliat a la societat de cambrers L'Aliança, propera a la UGT, va participar en la fundació del Sindicat de Cambrers de la CNT. Es va integrar en el Grup Regeneració, format per Rico, Bover, Romà, Pons, Alberich i altres. Va assistir com a representant d'aquest grup a la Federació Local (barcelonina) de Bandera Negra. Breu detenció el 1919 a la presó Model, on va conèixer a Ramón Archs, el mallorquí Perelló Sintès ("Liberto Callejas") i Tomás Herreros. A la sortida de presó se li va encarregar organitzar la CNT a la seva localitat natal.

El 1921 es va fer càrrec del Comitè provincial de Tarragona, impulsant la creació de Sindicats únics i de grups d'acció. Es van guanyar les vagues plantejades en el tèxtil i transports per millores salarials, utilitzant mètodes d'acció directa amb la intervenció dels grups d'acció contra els totpoderosos capatassos del tèxtil, als quals es va exigir, amb la pistola sindicalista al cap, absolut respecte a les treballadores. Als patrons del transport se'ls va demolar la fal·làcia que l'augment de salaris implicava la seva ruïna. Però la major victòria d'aquestes lluites va ser la recuperació de la dignitat i l'orgull de classe, així com l'immens prestigi aconseguit pel sindicat únic i els seus mètodes d'acció. Garcia Oliver aplicava una de les màximes de Salvador Seguí: les vagues només comencen si s'han de guanyar.

En el transcurs d'aquest any, centenars de cenetistes van morir a trets als carrers i les fàbriques. Els presos eren assassinats en els trasllats carceraris o a la sortida en llibertat de les presons, mitjançant la criminal aplicació de la llei de fugues. Garcia Oliver va anar a Madrid, encobert sota la falsa missió de crear amb la patronal un comitè cotoner, per col·laborar activament en els preparatius de l'assassinat del president del Govern, que va ser executat el 8 de març de 1921 per tres treballadors del metall: Mateu, Nicolás i Casanellas. Eduardo Dato era el principal responsable del terrorisme anticenetista en curs. Garcia Oliver va intervenir en la compra de la moto usada en l'assassinat i va dibuixar el plànol d'un possible escenari de l'atemptat.

A Reus es vivien temps de guerra civil entre els pistolers del Lliure i els sindicalistes de l'Únic. Va ser detingut en un registre domiciliari rutinari. Va sortir de la presó gràcies a la mort de Dato, ja que el nou govern va restablir les garanties constitucionals, la qual cosa implicava l'immediat alliberament dels presos governatius.

A la CNT hi havia, en aquell moment, tres tendències: la sindicalista de Salvador Seguí, la marxista de Maurín i l'anarcosindicalista de Manuel Buenacasa i Joan Garcia Oliver.

El 1922 va contribuir a la creació del Grup Els Solidaris, encarregada pel Comitè Regional (CR), al costat de Durruti, Ascaso, Jover, Sanz, Aurelio Fernández, etcètera, per respondre al terrorisme combinat de l'Estat i de la patronal, enfrontant-se als pistolers del Sindicat Lliure. El CR que va decidir la creació dels Solidaris estava format per Pestaña, Peiró, Piñón i Marc, tots ells (a l'agost de 1931) destacats trentistes. El que estava en joc era la pròpia supervivència de la CNT i no existia més opció que la defensa de la vida dels sindicalistes i la resposta al terror dels seus botxins, o bé, la desaparició de l'Organització, si es mostrava incapaç de protegir-se i de combatre amb més duresa i efectivitat que l'enemic de classe.

El grup Els Solidaris, que editava la revista *Crisol*, va participar en nombrosos atracaments i atemptats, entre els quals va destacar l'homicidi de l'arquebisbe de Saragossa, cardenal Soldevila, feixista i monjadiller (adequada paraula nascuda de l'encreuament entre monja i faldiller), el governador de Biscaia Regueral i incomptables enfrontaments amb grups de requetès i pistolers de la patronal.

El 25 d'agost de 1922 el destacat cenetista Àngel Pestaña va ser greument ferit a Manresa, en un atemptat dels pistolers del Lliure. El 10 març de 1923 els cenetistes Salvador Seguí ("el Noi del Sucre") i Francisco Comes ("el Perones") van ser assassinats a Barcelona, a la cantonada del carrer Cadena amb Sant Rafel, cosits a trets per un grup de pistolers finançats per la patronal.

El 23 febrer 1923 Garcia Oliver va proposar i va impulsar la gimnàstica revolucionària, com a tàctica per oposar-se al terrorisme conjunt de la patronal i l'Estat (anys del pistolisme català de 1917-1923). que va ser aprovada amb el nomenament d'un comitè de coordinació de grups de defensa, constituït per Aurelio Fernández i Ricardo Sanz. Era una tàctica d'enfrontament constant amb el capital i l'Estat, per tal d'aguditzar els conflictes i provocar esclats revolucionaris, que instaressin el comunisme llibertari a qualsevol poble o regió. Els anarquistes purs, en oposició frontal amb els trentistes o sindicalistes purs, sostenien una tàctica d'insurrecció permanent, com a forma d'entrenament i de guanyar experiència en l'art insurreccional, tot i que les condicions immediates d'èxit fossin nul·les. El voluntarisme i una fe cega en la espontaneïtat popular i obrera eren essencials a aquesta tàctica, caracteritzada per l'hostilitat cap a tots els partits i també cap als sindicalistes purs, ja que els sindicats havien de tenir objectius revolucionaris. Després del fracàs de les insurreccions de gener de 1932 i de gener i desembre de 1933, aquesta tàctica va mostrar clarament les seves insuficiències i debilitats, ja que atreïa la brutal repressió estatal, l'empresonament dels seus millors militants i el desarmament, impeding per pur desgast que la CNT pogués participar (excepte a Astúries) en la insurrecció d'octubre de 1934, estenent-la a tot l'Estat.

El 1923 Garcia Oliver es va instal·lar a Manresa, a petició dels organitzadors de l'atemptat contra Dato, per enfrontar-se a l'auge dels Sindicats Lliures en aquesta localitat, on va ser detingut a causa d'una trobada sagnant amb resultat de quatre morts, el 6 d'abril al bar Alhambra, amb el grup de pistolers del Lliure liderat per Juan Laguía (que va resultar il·lès), al qual alguns responsabilitzaven de l'assassinat de Salvador Seguí. Després d'intervenir en repetides accions armades, com els atracaments a la Fonda de França i a l'Empresa Arrendatària de Contribucions del barceloní carrer Avinyó, va ser finalment detingut. Va estar pres un any al penal de Burgos.

El 1924 es va exiliar a París, tractant amb partidaris de Macià (per a una invasió que acabés amb la Dictadura) i amb "furisciti" italians, per assassinar a Mussolini. Es va

unir a Durruti, Ascaso i Jover, que havien tornat del seu “tomb” americà, per preparar un atemptat contra Alfons XIII, al juliol de 1925. Descobert per la policia, va aconseguir fugir a Brussel·les sense que el detinguessin, gràcies a l’ajuda prestada per Aurelio Fernández i Manuel Pérez, “el canari”.

Va residir breument a Brussel·les amb Aurelio Fernández. Al maig de 1926 va assistir al Congrés de Marsella, on es van posar les bases de la fundació de la FAI. Es va enfrontar a Manuel Pérez i a Sousa, que defensaven l’apoliticisme de la CNT i s’oposaven a qualsevol aliança o col·laboració amb partits burgesos; abandonant el congrés quan va ser derrotada la seva ponència favorable a un pacte amb Macià, amb vista a una col·laboració militar amb els independentistes catalanistes.

En la tardor de 1926, va participar en l’intent d’invasió de Catalunya pels nacionalistes de Macià (fets de Prats de Molló). Detingut a Pamplona i condemnat, no va sortir de la presó de Burgos fins a la proclamació de la República, el 14 d’abril de 1931.

Va tenir un destacat protagonisme en el míting del Primer de Maig de 1931, en el què va aparèixer per primera vegada la bandera roig-negra, per superposició en diagonal de les banderes dels grups Bandera Roja (sindicalistes) i Bandera Negra (anarquistes), enfrontats fins llavors pel color de l’ensenya, així com per qüestions ideològiques i tàctiques, ja superades per l’anarcosindicalisme. Els diners guanyats a la loteria per Aubí, de Badalona, van servir per comprar els pals de les banderes i fabricar amb antelació les teles d’unes enormes ensenyes roig-negres, partides en diagonal, segons disseny ideat per García Oliver, que en el míting de l’Arc del triomf va explicar el concepte de gimnàstica revolucionària, terme que apareixia en l’octaveta distribuïda entre els assistents. Arturo Parera va finalitzar el míting presentant unes conclusions escrites, que havien de presentar-se a Macià a la Generalitat. Es va iniciar una manifestació que en arribar a la plaça de Sant Jaume va ser rebutjada pels mossos d’esquadra, els quals, davant el temor que assaltessin els palaus de la Generalitat i de l’Ajuntament, van disparar contra els manifestants, iniciant-se un tiroteig entre Mossos i quadres de defensa que va durar 45 minuts, i que només va cessar quan García Oliver, després de lliurar l’escrit de reivindicacions a l’autoritat, va ordenar el cessament del foc des del balcó de la Generalitat.

Ja des d’abril de 1931, en el Ple de Regionals reunit a Madrid el 25 d’abril de 1931, Garcia Oliver va optar per la formació de Comitès de defensa de la CNT, capaços de defensar els drets (encara no reconeguts) de reunió, associació, sindicació i manifestació dels obrers i com mètode per radicalitzar els sindicats, davant del gradualisme dels sindicalistes purs (que més endavant serien anomenats trentistes) i el seu reformisme integrador. També va promoure les reivindicacions dels inquilins, que protestaven contra la carestia dels lloguers. Va assumir la secretaria peninsular de la FAI, en un moment de dispersió i absència de coordinació dels febles grups d’afinitat existents.

Al Congrés Extraordinari de la CNT, reunit a Madrid el juny de 1931, va participar com a delegat del Sindicat de la Fusta de Barcelona. Es va oposar a la creació de les Federacions d’Indústria i va defensar la tàctica de la gimnàstica revolucionària. En aquest congrés la CNT va tenir l’immens encert organitzatiu de crear els comitès de barri.

A l’octubre de 1931 va ingressar com a redactor a la plantilla de la “Soli”.

El 27 desembre de 1931 va parlar en un emotiu míting al Gran Kursal de Manresa, al costat de Durruti, Parera i Corbella.

“El Valencia”, Severino Campos, Ricard Sanz, Aurelio Fernández, Joan García Oliver, Gregorio Jover, García Vivancos i Agustí Souchy (Barcelona, 28 d’agost de 1936). Foto presa a l’Arc del Triomf, camí de l’estació de ferrocarril, que va portar la Columna de “Los Aguiluchos” al front d’Osca

A petició del CR va formar part del grup organitzador de la insurrecció de gener de 1932, que va conduir a la proclamació del comunisme llibertari en diversos pobles de l’Alt Llobregat. Va ser detingut i empresonat a la Model. Des de la presó va acusar públicament a Àngel Pestaña d’impedir una vaga de solidaritat amb els detinguts i deportats, aconseguint la seva dimissió. El 10 març 1932 havia estat un dels signants de la resposta al *Manifest* dels Trenta . Alliberat al maig de 1932, va participar en una intensa gira de mítings per tot Catalunya .

El 20 de setembre de 1932 va ser breument detingut en una batuda policial efectuada en el Sindicat del Fabril i Tèxtil.

Va ser detingut, de nou, per la seva destacada participació en la insurrecció del 8 de gener de 1933, al costat de Gregorio Jover, Antonio Ortiz, Pérez “el València “ i cinc militants d’un quadre de defensa de Poblenou. Anaven armats amb pistoles star de 9 mil·límetres, diversos carregadors i tres caixes de municions . Tots ells van ser torturats i sotmesos a ferotges pallisses a “Jefatura de Policia” de Via Laietana, abans de ser empresonats a la Model. Pitjor els va anar a Casas Viejas (Cadis), on es va metrallar als revoltats i se’ls va cremar dins d’una cabanya en la qual s’havien refugiat.

Va sortir de presó poc abans de les eleccions de novembre de 1933. Durant la insurrecció de desembre de 1933 es va mantenir en un discret segon pla. Es va integrar en el grup Nosotros, en certa manera continuïtat parcial del grup Els Solidaris, constituït per Francisco Ascaso, Buenaventura Durruti, Gregorio Jover, Antonio Ortiz, Aurelio Fernández, Ricardo Sanz, Rafael Torres Escartín, José Pérez Ibáñez (“el València”), Julia López, Pepita Not, Ramona Berni i María Luisa Tejedor, entre d’altres. El grup Nosotros estava constituït per uns vint homes d’acció, a primera fila. Sumava a més als que eren els seus col·laboradors, informadors, auxiliars, protectors, etcètera, arribant en total a uns vuitanta militants.

A l’octubre de 1934, García Oliver era a Madrid com a redactor del diari *CNT*, obstinat en una campanya a favor de l’amnistia i alliberament dels nombrosos presos

anarcosindicalistes. Es va mostrar contrari a que la CNT participés, a Catalunya, a les Aliances Obreres.

Al gener de 1935 el Grup Nosotros va formar part del Comitè Local de Preparació Revolucionària, que va organitzar seriosament els comitès de defensa com un exèrcit revolucionari capaç de enfrontar-se i vèncer a l'exèrcit professional de l'Estat, i planificar la transformació de la indústria catalana en una indústria de guerra.

Durant la campanya electoral de febrer de 1936 va intervenir en in comptables mítings a favor de l'amnistia. Era partidari de la participació dels cenetistes en les eleccions, trencant amb el tradicional abstencionisme àcrata. Argumentava que si guanyaven les dretes el cop feixista seria immediat, però que si guanyaven les esquerres el cop dretà es retardaria mig any, i els revolucionaris podrien preparar-se amb temps suficient i els presos sortirien al carrer.

Al maig de 1936 va assistir al Congrés de Saragossa. Joan Montserrat, Francisco Ascaso i García Oliver van acudir en representació del Sindicat del Fabril i Tèxtil de Barcelona. Va ser partidari de la unificació amb els cenetistes escindits i va presentar una ponència sobre comunisme llibertari, que va ser totalment desfigurada en la seva redacció final, i una altra sobre la formació d'un exèrcit revolucionari, que concretava en l'extensió a tota Espanya de l'organització dels comitès de defensa, ja existent a Barcelona. Cipriano Mera li va preguntar irònicament de quin color volia els entorxats.

El 19 i 20 de juliol va jugar un paper destacadíssim en els combats de carrer, com a organitzador i estrateg, en el si del Grup Nosotros, que constituït en Comitè de Defensa Confederal va coordinar la insurrecció obrera. A proposta de García Oliver es va adoptar la tàctica de deixar que les tropes sortissin al carrer sense fustigar-les, perquè seria més fàcil derrotar-les fora de les casernes.

Els líders anarcosindicalistes predicaven amb l'exemple, intervenint directament en les lluites de carrer. Entre les onze i les dotze del migdia del 19 de juliol, les tropes revoltades havien estat derrotades a la Bretxa de Sant Pau, després de més de sis hores de combat. Les tropes de les casernes del Bruc (Pedralbes) i Lepant (plaça Cerdà), a la perifèria, connectaven amb la caserna de cavalleria del carrer Tarragona, i des d'allí, passant per plaça d'Espanya i la Bretxa de Sant Pau enllaçaven amb el nucli central de la revolta, situat a Capitanía-Drassanes. Aquesta connexió havia estat trencada pels comitès de defensa de la CNT. La victòria a la Bretxa de Sant Pau, que es va estendre immediatament a tot el Paral·lel, era el principi del desastre dels revoltats. Mentre Francisco Ascaso saltava d'alegria brandant el fusell per sobre del seu cap, García Oliver no deixava de cridar: "sí que es pot amb l'exèrcit!" En aquest punt crucial de la ciutat els anarcosindicalistes, entre els quals es trobaven Francisco Ascaso, Joan García Oliver, Antonio Ortiz, Gregorio Jover, Ricardo Sanz, Quico Sabaté i tants altres combatents anònims, havien derrotat l'exèrcit per primera vegada en la història.

El 20 de juliol, a la tarda, García Oliver va formar part del Comitè d'Enllaç, al costat de Buenaventura Durruti, Josep Asens, Abad de Santillán i Aurelio Fernández (aquest últim en substitució de Francisco Ascaso, mort aquell mateix matí), que es va entrevistar amb Companys a la Generalitat, acceptant debatre la seva oferta de col·laborar amb la resta de forces antifeixistes en un organisme comú.

En el Ple de Locals i Comarcals del 21 de juliol de 1936, reunit a la Casa CNT-FAI, la proposta de García Oliver "d'anar a pel tot" va ser derrotada amb l'únic vot favorable de la Comarcal del Baix Llobregat. Es va acceptar majoritàriament la proposta de Federica Montseny (per convicció) i d'Abad de Santillán (per por a una intervenció estrangera) de col·laborar amb el govern de la Generalitat i la resta de forces antifeixistes en el nou organisme anomenat Comitè Central de Milícies Antifeixistes

(CCMA). En les reunions del CCMA Garcia Oliver va exercir un paper de lideratge, encarregant-se de la secretaria de Guerra.

El 23 de juliol va proposar a la resta del grup Nosotros aprofitar l'aglomeració de forces milicianes de l'endemà, és a dir, de la Columna Durruti cap a Saragossa i de la Columna Ortiz cap a Casp, per "anar a pel tot" a la ciutat de Barcelona, abans de marxar a l'enfrontament amb els feixistes en terres d'Aragó. La seva proposta va ser rebutjada de nou "fins després de la presa de Saragossa".

En el si del CCMA va assumir un paper decisiu i indiscutible. A primers d'agost de 1936 va vetar l'entrada de ministres estalinistes en el govern de la Generalitat. Va intervenir en la creació de la Columna Els Aguiluchos, que més endavant es va convertir en la Divisió 28. A la dissolució del CCMA, l'1 d'octubre de 1936, va assumir el càrrec clau de secretari general del Departament de Defensa.

El 4 de novembre de 1936 va acceptar el càrrec de Ministre de Justícia en el govern de Largo Caballero. L'entrada de quatre ministres en el Govern de la República (García Oliver, Federica Montseny, Joan López i Joan Peiró) va servir per justificar i acompanyar la resta de forces antifeixistes en la miserable fugida del Govern de la República d'un Madrid que semblava destinat a caure en mans feixistes.

Va promoure la creació de l'Escola de Guerra i l'Escola de Militants. Va aprovar la fundació de camps de treball per als feixistes, que el 1938 van allotjar ja a poumistes i anarcosindicalistes.

Al maig de 1937 va ser un dels líders anarquistes més destacats en la crida a l'alto el foc. Va pronunciar el seu famós discurs del "petó", fortíssima aposta contrarevolucionària per evitar la ruptura de la unitat antifeixista .

Amb la caiguda del govern del socialista Largo Caballero, el 17 maig 1937 Garcia Oliver va deixar de ser ministre de Justícia .

El 28 juny de 1937 havia acceptat el càrrec de conseller de Serveis Públics del govern de la Generalitat, que va quedar en mer projecte nonat davant la negativa de la CNT a acceptar el nomenament per Companys, a última hora, de Bosch Gimpera com a conseller sense cartera.

En l'estiu de 1937 va formar part de la Comissió Assessora Política (CAP) que assessorava i dirigia al CR català. Al setembre de 1937 va advocar per la rendició als estalinistes i a la policia de la Generalitat dels cenetistes insurrectes a l'edifici dels Escolapis, seu del Sindicat d'Alimentació i del Comitè de Defensa del Barri del Centre. El 1938 va treballar per la formació d'un Comitè Executiu del Moviment Llibertari.

Va estar exiliat a França des del 27 de gener fins el 15 de juliol de 1939. El 28 de maig havia nascut el seu fill Joan a París. Després d'una estada de diversos mesos a Suècia, va ser acusat de voler formar un Partit Obrer del Treball. Al novembre de 1940 va obtenir un visat individual de trànsit per la Unió Soviètica. El 18 de novembre va volar a Moscou i després va prendre el transsiberià fins a Vladivostok, on es va embarcar amb destinació als Estats Units. Encara que el seu destí final era la República Dominicana, finalment va decidir provar sort a Mèxic. A primers de gener de 1941, gràcies a les gestions d'Indalecio Prieto, va obtenir el visat per entrar en aquest país, en el qual es va exiliar definitivament, residint primer a Mèxic DF i després, durant molts anys, a Guadalajara. A l'abril de 1941 la seva dona Pilar i el seu fill Joan havien arribat a Veracruz. Garcia Oliver va treballar per la reorganització de la CNT, de la qual seria secretari nacional el 1944.

En els anys seixanta va participar breument en Defensa Interior. El 19 de gener de 1964 moria el seu únic fill en un accident d'automòbil. A la fi de 1968 va patir un accident de circulació, seguit d'un llarg període de recuperació després de l'operació d'una cama. A conseqüència de l'accident, va abandonar el seu projecte de crear amb

Aurelio Fernández un Partit del Treball. Va haver de jubilar-se, cobrant una misèrrima pensió. En els anys setanta, en plena Transició, amb una CNT encara il·legalitzada, va proposar provocativament que tots els responsables cenetistes a l'exili prenguessin avions amb destinació a l'aeroport de Barajas per fer-se detenir.

J. Martínez, editor de Ruedo Ibérico i García Oliver

Va escriure un polèmic llibre de memòries, titulat *El eco de los pasos*, publicat per Ruedo Ibérico el 1978, de lectura imprescindible per aprofundir en la seva biografia i en la història de l'anarcosindicalisme espanyol.

Mai va tornar a trepitjar els carrers de Barcelona i de Reus. Va morir a Guadalajara (Jalisco, Mèxic) el 13 de juliol de 1980.

Edició responsabilitat d'

Per a contactar amb nosaltres: germinal_1917@yahoo.es
Visita la nostra pàgina: <http://grupgerminal.org/?q=node/517>